Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Historia społeczna i gospodarcza Polski do końca XVIII

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów archiwistyka, biurowość i cyfryzacja	**Cykl dydaktyczny** 2025/26
Specjalność -	**Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się** Zaliczenie bez oceny
Jednostka organizacyjna Instytut Historii i Archiwistyki	**Języki wykładowe** polski
Poziom studiów II stopnia	**Obligatoryjność** Fakultatywny
Forma studiów studia stacjonarne	**Blok zajęciowy** Przedmioty/bloki obieralne
Profil studiów ogólnoakademicki	

Koordynator zajęć	Bartosz Drzewiecki, Mateusz Wyżga
Prowadzący zajęcia	Bartosz Drzewiecki

Okres Semestr 3	**Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się** Zaliczenie bez oceny **Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia** • Ćwiczenia audytoryjne: 30, Zaliczenie bez oceny	**Liczba punktów ECTS** 3

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Celem kursu jest wyposażenie słuchaczy w wiedzę z zakresu dziejów społecznych i gospodarczych Rzeczypospolitej przedrozbiorowej. Szczególny nacisk położony zostanie na wskazanie warunków, okoliczności kształtowania się i funkcjonowania społeczeństwa polskiego, gospodarki i rynków lokalnych, zróżnicowania stanowego i etnicznego ludności.

Wymagania wstępne

Wiedza z zakresu historii średniowiecznej i nowożytnej.
Umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji, pracy ze źródłem.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy:			
W1	Student posiada pogłębioną wiedzę na temat struktur społecznych w Rzeczypospolitej do k. XVIII oraz zna ich ewolucję, źródła do badań tej problematyki.	K_W02, K_W03	Projekt grupowy, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji, Praca podczas zajęć (warsztaty, symulacje, ćwiczenia praktyczne)
W2	Student zna i rozumie w pogłębionym stopniu terminologię związaną z przemianami w sferze gospodarczej i społecznej.	K_W02, K_W03	Projekt grupowy, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji, Praca podczas zajęć (warsztaty, symulacje, ćwiczenia praktyczne)
Umiejętności:			
U1	Student potrafi wyszukiwać, analizować i selekcjonować źródła dotyczące gospodarki i społeczeństwa z wykorzystaniem różnych systemów komputerowych.	K_U02, K_U06	Projekt grupowy, Referat, Aktywność, Udział w dyskusji, Praca podczas zajęć (warsztaty, symulacje, ćwiczenia praktyczne)
U2	Student potrafi selekcjonować źródła dotyczące dziejów gospodarczych i społecznych znajdujące się w archiwach oraz z nich umiejętnie korzystać.	K_U01, K_U06	Projekt grupowy, Aktywność, Udział w dyskusji, Praca podczas zajęć (warsztaty, symulacje, ćwiczenia praktyczne)
Kompetencji społecznych:			
K1	Student jest świadom konieczności podnoszenia swoich kwalifikacji.	K_K01	Projekt grupowy, Aktywność, Udział w dyskusji, Praca podczas zajęć (warsztaty, symulacje, ćwiczenia praktyczne)
K2	Student ma świadomość wartości źródeł historycznych znajdujących się w archiwach i konieczności ich ochrony.	K_K02	Projekt grupowy, Aktywność, Udział w dyskusji, Praca podczas zajęć (warsztaty, symulacje, ćwiczenia praktyczne)

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Źródła do dziejów historii społeczno-gospodarczej.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
2.	Lokacje miast na ziemiach polskich.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
3.	Społeczeństwo stanowe – bariery i ich przenikanie.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
4.	Społeczność i jej gospodarka w świetle archiwów miejskich.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
5.	Gospodarka wiejska – produkcja zbożowa i hodowla.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
6.	Rzemiosło, organizacja cechowa.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
7.	Gospodarka w świetle archiwów szlacheckich.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
8.	Komunikacja, transport i handel.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
9.	Porządek i bezprawie.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
10.	Osadnictwo olenderskie.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
11.	Rola i status kobiet w dawnej Polsce.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
12.	Dzieciństwo, młodość, zdobywanie samodzielności.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
13.	Strategie rodzinne.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne
14.	Migracje na ziemiach polskich w XIII–XVIII w.	W1, W2, U1, U2, K1, K2	Ćwiczenia audytoryjne

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Ćwiczenia audytoryjne	Dyskusja, Projekt, Praca w grupie

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Ćwiczenia audytoryjne	W ramach ćwiczeń studenci zobowiązani są do: 1) Aktywności w oparciu o zadany do przygotowania materiał; wykorzystane będą metody jak burza mózgów, rozmowa nauczająca, praca w grupach (z tekstami źródłowymi) oraz indywidualna. Czytanie i analiza wyświetlanych przez prowadzącego źródeł historycznych. 2) Przygotowywania i wygłoszenia (w grupach 2–3-osobowych) referatu zbieżnego z tematyką zajęć w oparciu o podaną literaturę i źródła. Wyniki swojej pracy studenci prezentują na forum grupy zostają one poddane dyskusji.

Literatura

Obowiązkowa

1. M. Bogucka, H. Samsonowicz, Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej, Wrocław 1986.
2. P. Guzowski, Chłopi i pieniądze na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych, Kraków 2008.
3. I. Ihnatowicz, A. Mączek. B. Zientara, J. Żarnowski, Społeczeństwo polskie od X do XX wieku, Warszawa 1999.
4. M. Wyżga, Homo movens. Mobilność chłopów w mikroregionie krakowskim w XVI-XVIII wieku, Kraków 2019.

Dodatkowa

1. K. Buczek, Z badań nad organizacją gospodarki w Polsce wczesnofeudalnej (do pocz. XIV w.), „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, r. 17, 1969, nr 2.
2. Encyklopedia Historii Gospodarczej Polski.
3. M. Frančić, Ludzie luźni w osiemnastowiecznym Krakowie, Wrocław 1967.

4. S. Gierszewski, Obywatele miast Polski przedrozbiorowej, Warszawa 1973.
5. J.M. Małecki, Studia nad rynkiem regionalnym Krakowa w XVI w., Warszawa 1963.
6. A. Mączak, Samsonowicz H., Zientara B., Z dziejów rzemiosła w Polsce, Warszawa 1957.
7. R. Rybarski, Handel i polityka handlowa Polski w XVI stuleciu, Warszawa 1958.
8. H. Samsonowicz, Rzemiosło wiejskie od XIV do XVIII w., Warszawa 1954.
9. A. Wyrobisz, Warunki rozwoju przemysłu w Polsce XVI i w pierwszej połowie XVII w. w: Studia nad produkcją rzemieślniczą w Polsce (XIV-XVIII w.), 1976.
10. Społeczeństwo polski średniowiecznej (wybrane tomy i artykuły).
11. Społeczeństwo staropolskie. Seria nowa (wybrane tomy i artykuły).
12. „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych" (wybór tomów).
13. U.Augustyniak, Historia Polski 1572-1795, Warszawa 2017.
14. B. Baranowski, Życie codzienne małego miasteczka w XVII I XVIII wieku, Warszawa 1975.
15. K. Boroda, Geografia gospodarcza Królestwa Polskiego w XVI wieku, Białystok 2016.
16. C. Kuklo, Demografia Rzeczypospolitej przedrozbiorowej, Warszawa 2009.
17. R. Poniat, Służba domowa w miastach na ziemiach polskich od połowy XVIII do końca XIX wieku, Warszawa 2014.
18. T. Wiślicz, Upodobanie: małżeństwo i związki nieformalne na wsi polskiej XVII-XVIII wieku : wyobrażenia społeczne i jednostkowe doświadczenia, Wrocław 2012.
19. A Berdecka, Lokacje i zagospodarowanie miast królewskich w Małopolsce za Kazimierza Wielkiego (1333-1370), Wrocław 1982.
20. F. Braudel , Kultura materialna, gospodarka i kapitalizm XV-XVIII wiek, Warszawa 2019.
21. J. Hayhoe, Strangers and Neighbours: Rural Migration in Eighteenth-Century Northern Burgundy, Toronto 2016.
22. M. Horn, Rola gospodarcza Żydów w Polsce do końca XVIII wieku [w:] Żydzi wśród chrześcijan w dobie szlacheckiej Rzeczypospolitej, Kielce 1996.
23. M. Kamler, Złoczyńcy. Przestępczość w Koronie w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII wieku (w świetle ksiąg sądowych miejskich), Warszawa 2010.
24. F. Kiryk, Cechowe rzemiosło metalowe, Zarys dziejów do 1939 r., Warszawa-Kraków 1973.
25. F. Kiryk, Rozwój urbanizacji Małopolski XIII-XVI w. Województwo krakowskie (powiaty południowe), Kraków 1985.
26. W. Kula, Teoria ekonomiczna ustroju feudalnego, Warszawa 1962.
27. M. Kwapieniowa, Organizacja produkcji i zbytu wyrobów garncarskich w Krakowie w XIV-XVIII w., Studia nad produkcją rzemieślniczą w Polsce (XIV-XVIII w.) Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1976.
28. F. Leśniak, Rzemieślnicy i kupcy w Krośnie (XVI-pierwsza poł. XVII w.) Kraków 1999.
29. D. Molenda, Polski ołów na rynkach Europy środkowej w XIII-XVII w, Warszawa 2001.
30. J. Ptaśnik, Miasta i mieszczaństwo w dawnej Polsce, Kraków 1934.
31. H. Samsonowicz, Wytwórczość rzemieślnicza małych miast Polski XV w., w: Kościół, kultura, społeczeństwo. Studia z dziejów średniowiecza i nowożytności, Warszawa 2000.
32. U. Sowina, Woda i ludzie w mieście późnośredniowiecznym i wczesnonowożytnym. Ziemie polskie z Europą w tle, Warszawa 2009.
33. I. Turnau, Skórnictwo odzieżowe w Polsce XVI-XVIII w., Wrocław-Gdańsk 1975.
34. Dług śmiertelności wypłacić potrzeba. Wybór testamentów mieszczan krakowskich z XVII-XVIII wieku, opr. E. Danowska, Kraków 2011.
35. A. Groth, Małe miasteczka pomorskie w latach 1772-1806, Słupsk 2009.
36. A. Karpiński, Kobieta w mieście polskim w drugiej połowie XVI i XVII wieku, Warszawa 1995.
37. J. Kracik, „A jam przecie mieszczanin". Stereotypy społeczne mieszkańców Kleparza w XVI-XVIII wieku [w:] Ojczyzna bliższa i dalsza, red. J. Chrobaczyński, A. Jureczko, M. Śliwa, Kraków 1993.
38. C. Kuklo, Kobieta samotna w społeczeństwie miejskim u schyłku Rzeczypospolitej szlacheckiej, Białystok 1998.
39. P. Miodunka, Demograficzny i gospodarczy potencjał małych miast południowej Polski od końca XVI do początku XIX wieku, RDSG 2017, 78.
40. Modzelewski K., Organizacja gospodarcza państwa piastowskiego. X-XIII wiek, Poznań 2000.
41. J. Motylewicz, Ludność wiejska w handlu małych miast w XVII-XVIII wieku [w:] Miasteczko i okolica – od średniowiecza do współczesności, red. J. Hoff, Kolbuszowa 2006.
42. Rynki lokalne i regionalne w XV-XVIII wieku, red. P. Guzowski, K. Boroda, Kraków 2013.
43. J. Szymański, Nauki pomocnicze historii (wiele wydań).
44. E. Zielińska, Historia transportu na przestrzeni dziejów, Rzeszów 2011.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	**Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć**
Ćwiczenia audytoryjne	30
Pozostałe godziny w kontakcie	5
Studiowanie literatury	15
Przygotowanie referatu	15
Przygotowanie projektu	25
Łączny nakład pracy studenta	**Liczba godzin** 90
Liczba punktów ECTS	**ECTS** 3

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut